

Motion till riksdagen 2018/19:2824

av Erik Bengtzboe m.fl. (M)

Trygghet och studiero, kränkande behandling, frånvaro och psykisk ohälsa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för våld mot lärare och annan skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Brå i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av brottsligheten i skolorna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rapportering och uppföljning av frånvaro samt en nationell handlingsplan och uppföljning för att åtgärda frånvaro och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla skolor ska ha forsknings- och evidensbaserade program mot kränkningar och trakasserier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensutvecklingsåtgärder om kränkande behandling, hot och våld bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärares och skolledares anmälningsskyldighet vid kränkningar och trakasserier och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rektorns befogenheter att stänga av elever från gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Trygga elever lär sig mer. Därför ska det råda ordning och reda i skolan. Det är lärare, elever och föräldrars ansvar. Alla lärare, rektorer och elever ska känna sig trygga i skolan och arbetsro ska råda i klassrummen. Det betyder att skolan ska vara fri från stök, hot, våld, kränkningar och trakasserier.

Det är därför allvarligt att anmälningar om hot och våld mot lärare och elever har ökat under senare tid. I en undersökning från Lärarnas Riksförbund uppger en fjärdedel av lärarna att de utsatts för hot, våld, sexuella trakasserier eller kränkningar inom sin yrkesutövning. Nästan fyra av tio lärare har dessutom blivit hotade med att bli anmälda av elever eller föräldrar. Det resulterar i att lärare drar sig för att tillrättavisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda.

Ny statistik från Arbetsmiljöverket visar att antalet anmälningar om hot och våld mot elever och lärare ökat dramatiskt under senare år. Bara sedan 2014 har antalet anmälningar till Arbetsmiljöverket om våld och hot i skolan gått från 517 stycken år 2014 till 767 stycken år 2017, en ökning med 48 procent.

Majoriteten av anmälningarna rör hot och våld i förskoleklass och grundskola. Särskilt i Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län har anmälningarna ökat sedan 2014.

Ett nytt brott, våld mot skolpersonal, med lägst sex månaders fängelse i straffskalan ska införas

Moderaterna har tidigare föreslagit att våld mot tjänsteman bör bli en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. I dag behandlas hot mot tjänsteman och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Straffet för våld mot tjänsteman blir ofta cirka en månads fängelse. För att dömas för brottet våld mot tjänsteman krävs dock att det våld som utövats haft till syfte att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd.

Moderaterna har vidare lagt fram förslag som innebär att angrepp mot sjukhus- och ambulansvårdspersonal som normalt inte träffas av våld mot tjänsteman – på grund av kravet på myndighetsutövning – ska omfattas av ett nytt brott med en straffskala som motsvarar vad som gäller för våld mot tjänsteman, det vill säga som lägst fängelse sex månader. Precis som vad gäller sjukhuspersonal omfattas angrepp mot lärare och annan skolpersonal i många fall inte av våld mot tjänsteman eftersom angreppen i fråga inte kan knytas till någon form av myndighetsutövning från lärarens/skolpersonalens sida. Enligt Moderaternas mening finns det anledning att se strängare på angrepp mot skolpersonal.

Moderaterna anser därför att ett nytt brott som tar sikte på alla former av våldsamma angrepp mot lärare och annan skolpersonal ska införas. Straffskalan bör motsvara den som gäller för våld mot tjänsteman – dvs. lägsta sex månader fängelse för den som exempelvis slår en lärare. Ett sådant nytt brott kan benämnas våld mot alarmerings- eller skolpersonal.

Brå ska ges i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av våldsbrotten i skolan

Åren 2012–2016 nästan fördubblades anmälningarna till Arbetsmiljöverket om fysiskt våld i grund- och gymnasieskolan – från 230 till 425. Och ökningen har fortsatt under 2017. Enligt Arbetsmiljöverket verkar trenden i skolan följa den allmänna utvecklingen när det gäller anmälningar om hot och våld i övriga arbetslivet. Det går inte att veta om det rör sig om en ökad benägenhet att anmäla eller om våldet har ökat. Därtill kommer att ca hälften av alla skolungdomar i 15-årsåldern uppger att de utsatts för brott – de allra flesta i skolmiljön.

Våra kunskaper om de brott som begås är relativt begränsade. Det handlar exempelvis om när brotten begås, i vilka sammanhang brotten begås, vem som är gärningsman respektive brottsoffer i olika situationer. Vi saknar vidare kunskap om och i vilken omfattning de ökningarna vi sett framförallt beror på en ökad anmälningsbenägenhet eller om våldet faktiskt ökar.

Mot denna bakgrund finns det anledning att ge Brå i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av brottsligheten i skolorna.

Insatser för att motverka frånvaro

En förutsättning för att elever ska lära sig i skolan är att de är närvarande. Dessvärre finns det i många skolor stora problem med både otillåten och problematisk frånvaro. Det behövs skärpta krav på skolor och huvudmän att följa upp och vidta åtgärder när elever har problematisk och otillåten frånvaro.

Alla skolor ska ha en tydlig åtgärdsstrappa med insatser från första timmens frånvaro för att så tidigt som möjligt åtgärda de problem som ligger bakom frånvaron och säkerställa att elever är på plats i klassrummet. Skolverket bör också få i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan mot problematisk och otillåten frånvaro samt att följa upp frånvaron på nationell nivå.

Stärk samverkan mellan skola, socialtjänst, BUP, elevhälsa och föräldrar för att förhindra psykisk ohälsa

Trots skollagens krav på förebyggande arbete mot psykisk ohälsa visar en undersökning av Sveriges Skolläkare att 80 procent av grundskolorna inte har något sådant program. Det behöver därför ses över hur alla skolors förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan kan stärkas och utgå från beprövade och vetenskapliga metoder.

För att förhindra psykisk ohälsa bör samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst, BUP, elevhälsa och förälder stärkas. Verksamheten bör fokuseras mer utifrån elevernas behov så att eleverna snabbt får den hjälp som de behöver.

Trots flertalet skärpningar av skolans styrdokument är kränkningar, trakasserier, hot och våld fortfarande ett stort problem i den svenska skolan. PISA 2015 visar att var sjätte 15-åring utsätts för kränkningar och trakasserier flera gånger i månaden och Barn- och elevombudet samt Skolinspektionens statistik visar att anmälningarna om kränkande behandling ökar. I statistiken framkommer också att det i 62 procent av fallen kan konstateras brister i skolans arbete.

Alla som får veta att ett barn far illa är skyldiga att anmäla det till socialtjänsten. Det gäller även vid misstanke att barnet riskerar att fara illa. I skolan gäller skyldigheten rektorer, förskolechefer, pedagoger, elevhälsan och övrig skolpersonal – oavsett om verksamheten är offentlig eller enskild. Alla som jobbar i skolan måste ha kunskap om hur man ska gå tillväga om någon blir utsatt för kränkande behandling och det ska vara ett krav att alla skolor har program mot kränkningar och trakasserier.

Kompetensutvecklingsatsning

Skolornas förebyggande och åtgärdande arbete för att öka tryggheten i skolan måste stärkas. Därför ska alla lärare och rektorer erbjudas en kompetensutvecklingsatsning likt Matematiklyftet. Kompetensutvecklingsatsningen ska i likhet med andra insatser mot våld, trakasserier och kränkningar vara evidensbaserad och utvecklas med stöd i aktuell forskning. Skolverket bör också få ett uppdrag att göra en ny kvalitativ utvärdering av de program och metoder som effektivt förebygger och åtgärdar kränkningar och trakasserier, exempelvis Olweusprogrammet.

Rektorns befogenheter

Det är rektorn på en skola som har det yttersta ansvaret för att skolan är en trygg arbetsplats. Moderaterna anser att rektorer i gymnasieskolan bör ha samma befogenheter som rektorer i grundskolan när det kommer till att upprätthålla ordning och reda på skolan. Rektorerens befogenheter rörande avstängning av elever från gymnasieskolan ska ses över i syfte att förbättra gymnasierektorers befogenheter.

Erik Bengtzboe (M)

Maria Stockhaus (M)

Noria Manouchi (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)